

Birtokos személyragok Urbanus Rhegius *Sieluin vahvistos* című művében

JUHOS Meri

Debreceni Egyetem, Nyelvtudományok Doktori Iskola
juhos.meri@arts.unideb.hu

Bevezetés

A Westh-kódex egyike a finn írásbeliség kezdeti korszakából származó kevés fennmaradt kéziratnak. Ez a többféle szöveget tartalmazó kódex az 1540-es években keletkezett. Tulajdonosáról, Matthias West raumai káplánról kapta a nevét. A kódexben számos imádság, egy templomi kézikönyv és egy mise leírása mellett Urbanus Rhegius lélekgyógyító kézikönyve (*Sieluin vahvistos*) is helyet kapott.

Urbanus Henricus Rhegius, eredeti nevén Urban Rieger (1489–1541) protestáns lelkész egyik jelentős munkája az ún. *Ars moriendi* műfajába tartozó *Seelenn artzney für gesund und krancken zu disen gefärllichen zeyten* [A lélek gyógyírja az egészségre és betegségekre ezekben a veszélyes időkben] (1529). Ez egy speciális kézikönyv, amely haldokló embereket gondozó papok számára készült. Az *Ars moriendi* ebben az időben igen elterjedt műfaj volt, a gazdagon illusztrált könyvek segítségével a haldokló gondozását végző pap az írástudatlan embereknek könnyebben el tudta magyarázni az ilyenkor szokásos példabeszédeket és imádságokat.

Rieger művének finn fordítása, a *Sieluin vahuistos lohutos ia läkitys aina kyllän kehuolinen, mutta caicken enimmän cooleman tuskas*¹ [A lelkek megerősítése, vigasztalása és gyógyítása mindig nagyon szükséges, de leginkább a halál fájdalmában] csak a Westh-kódexben maradt fenn. A kézirat a kódex 102–129. folióin található. Ez egyfajta piszkozat, ugyanis rengeteg javítást, jegyzetet és áthúzást tartalmaz. A kézírások alapján két vagy három fordító dolgozhatott rajta, de a kódex névadóján, Mathias Westhen kívül senki más-

¹ Mai finn átírásban: *Sieluin vahvistus, lohutus ja lääkitys aina kyllin kelvollinen, mutta kaikkein eniten kuoleman tuskassa.*

nak a neve nem szerepel a teljes kéziratgyűjteményben sem. Forrásszövegként minden valószínűség szerint nem az eredeti németet, hanem a svéd nyelvű kiadást használhatták (a kódexről, annak keletkezési körülményeiről, Rieger munkásságáról ld. Juhos 2020, 2021, további irodalommal).

A Westh-kódex lehetséges keletkezési helyeként Turku és Rauma környéke jöhet szóba (Kallio 2012: 11–12). Ez a terület az ún. délnyugati nyelvjárásterülethez (finnül lounaismurre) tartozik. Vizsgálatom szempontjából a nyelvjárás legfontosabb jellemzője az ún. loppuheitto (más néven apokope), azaz a szóvégi rövid magánhangzók eltűnése. A jelenség a 16. századi szövegekben gyakori, Agricola műveiben is sokszor megfigyelhető. A kieső magánhangzó leggyakrabban *a*, *ä* és *i*, ritkábban *e*, *u* és *y* (Lehikoinen 1994: 129–131; Rapola 1965: 105–109).

Korábbi írásomban (Juhos 2021) a *Sieluin vahvistos* hangjelölését vizsgáltam, jelen tanulmányomban a birtokos személyragokkal foglalkozom. A szöveg jellegéből adódóan az egyes birtokos személyragok nem egyenlő arányban fordulnak elő, legnagyobb részben az egyes szám harmadik személyű (összesen 140 helyen) és az egyes szám második személyű (112) raggal találkozunk, míg legkevesebbszer a többes szám második személyű rag fordul elő, mindösszesen csupán öt alkalommal.

A példák fordítása során az eredeti szöveg minél teljesebb visszaadására törekedtem. A bibliai idézeteket szöveghű módon, míg a papoknak szánt magyarázatokból és párbeszédéből származó részleteket a mai finn nyelvnek megfelelően fordítottam. Az esetleges archaikus kifejezések mögött szükség esetén szögletes zárójelben megadom a mai formákat is.

1. Px1Sg

Az egyes szám első személyű, a mai finn irodalmi nyelvben *-ni* alakú birtokos személyrag összesen 43 helyen található meg a szövegben. Ebből 37 esetben (ez az előfordulások 86%-a) a magánhangzós végű rag fordul elő. Ennek kétféle korabeli lejegyzése volt: *ni* és *nj*.

a) *-ni* (18 adat, az összes előfordulás 41,8%-a), pl.

Nin v̄βein quin te sen iota, tehkettä minun muistoxeni.

’Niin usein, kuin te sen juotte, tehkää minun muistokseni.’

’Valahányszor, amikor ezt isszátok, tegyétek azt az én emlékemre.’

...simun p̄itey minun cansani Paradisis oleman...

’...sinun pitää minun kanssani Paratiisiissa oleman [olla]...’

’...neked velem együtt a Paradiicsomban kell lenned...’

...joca minun **sanani** cuulepi...
 '...joka minun sanani kuulee...'
 '...ki az én szavamat hallja...'

b) -nj (19 adat, az összes előfordulás 44,2%-a), pl.

Tämä on minun Jsänj tacto...
 'Tämä on minun isäni tahto...'
 'Ez az én atyám akarata...'

...minun **herranj** ia **wapactaianj** Christus...
 '...minun herrani ja vapahtajani Kristus...'
 '...az én uram és szabadítóm, Krisztus...'

...hen on minun **oikeallanj**...
 '...hän on minun oikealla puolellani...'
 '...ő az én jobbomon van...'

A *-ni* és a *-nj* változat előfordulási aránya közel azonos. Jellemzően a szöveg bizonyos részein gyakrabban, elkülönülve fordulnak elő, ami arra enged következtetni, hogy a különböző szerzők vagy másolók a számukra megszokott vagy helyesnek vélt jelölést alkalmazták. A szöveg piszkozat jellegét erősíti, hogy a hasonló különbségeket nem javították ki, nem tették egységesé, így ugyanazon szó többféle jelölésével is találkozunk, pl. **sanani**, **sananj** (mai finn *sanani*) 'szavam'.

c) -n (6 adat, az összes előfordulás 13,9%-a), pl.

Ottaca ia sökättä täme on minun rumin ioka teidhen edhesten annetan.
 'Ottakaa ja syökää, tämä on minun ruumiini, joka teidän edestänne annetaan.'
 'Vegyétek és egyétek, ez az én testem, mely értetek adatik.'

Minun Jumalan Minun Jumalan, Mixi minun ylönandanut olet?
 'Minun Jumalani, minun Jumalani, miksi minut olet ylösantanut [hylkäsit]?'
 'Istenem, Istenem, miért hagytál el engemet?'

...kuule Rakas **ystäuän**...
 '...kuule, rakas ystäväni...'
 '...halld, drága barátom...'

Minun poijcan coskas sairas oledh...
 'Minun poikani, koska sairas olet...'
 'Fiam, bizony beteg vagy...'

Osmo Nikkilä vizsgálatai szerint (1985: 101–104) Agricola és kortársai szövegeiben az egyes szám első személyű birtokos személyrag az egyetlen, ahol a magánhangzóra végződő ragjelölés *(-ni)* gyakoribb volt, mint a magánhangzó nélküli *(-n)*, utóbbi az előfordulások mintegy 30–40%-át tette ki. Ebben a korpuszban a mássalhangzós változat lényegesen kisebb arányú, csupán 14%-nyi.

2. Px2Sg

Az egyes szám második személyű, a mai finn nyelvben *-si* raggal jelölt birtokos személyrag viszonylag erős szabályszerűséget mutat, az előfordulások (112 adat) túlnyomó többségében a magánhangzó nélküli változat szerepel.

a) -s (106 adat, az összes előfordulás 94,6%-a), pl.

...*sinä kännät sinun s̄jdämes mieles ia j̄mmerdh̄xes Jumalan tyghö...*
 '...sinä käännät sinun sydämesi, mielesi ja ymmärrykesi Jumalan tykö...'
 '...szívedet, elmédet és értelmedet Isten felé fordítod...'

...*poiskenne sinun vihas meidhen tyköenne...*
 '...käännä pois sinun vihasi meidän tyköämme...'
 '...fordítsd el haragodat felőlünk...'

...*jos sinun itze pitänyt olis sinun synnis candaman.*
 '...jos sinun itse olisi pitänyt sinun syntisi kantaman [kantaa].'
 '...ha te magad lennél az, aki bűneidet hordozza.'

b) -ß (3 adat), minden esetben a *sinusi* (mai finn *itsesi*) visszaható névmással)

...*anna sinuß christuxen sinun vapactajis käßihin...*
 '...anna itsesi Kristuksen, sinun vapahtajasi käsiin...'
 '...add magadat Krisztusnak, szabadítódnak kezeibe...'

...*pidhæ sinä mös sinuß henen tygöns...*
 '...pidä sinä myös itsesi hänen tykönänsä [kanssa]...'
 '...tartsd magadat mindig övele együtt...'

...*ajattelet sinuß eppälevän Jumalan armoin päälle.*
 '...ajattelet itsesi epäilevän Jumalan armoin [armoijen] päälle.'
 '...azt gondolod magadról, hogy kételkedsz Isten kegyelmében.'

c) -sβ (1 adat)

...caijken **syndiesβ** antexi samista.

'...kaikkien syntiesi anteeksi saamista.'

'...az összes bűneid bocsánata.'

d) -di (1 adat)

...cuolema cusa sinun **tutcaindi** on, heluetti cusa sinun woittos on...

'...kuolema, missä sinun tutkaimesi [pistimesi] on, helvetti, missä sinun voittosi on...'

'...halál, hol a te fullánsz, pokol, hol a te győzelmed...'

Ez feltehetően a *-ti* egyes szám második személyű birtokos személyrag szórványosan előforduló, zöngés mássalhangzót tartalmazó változata, amely mind Agricola szövegeiben, mind a teljes Westh-korpuszban nagyon ritkán található meg (Nikkilä 1985). A vizsgált korszakban az *-nt-* hangkapcsolatot általában *-nd-* formában jegyezték le, úgy tűnik, még morfémahatáron is.

f) -ns (1 adat)

...se coua cuolema ia veren vlghos vootaus on totisesta meijen sinun **omans**...

'...se kova kuolema ja verenvuodatus on totisesti meidän (ja) sinun omamme...'

'...a nehéz halál és vérontás bizonyosan a mienk és a tied [közös osztályrészünk]...'

A rag *-n-* eleme eredetileg a birtok többségét jelölhette (*oma-n-si* 'saját-jai-d'), vagy pedig az egykori többes szám második személyű birtokos személyragra (**-nsi*) megy vissza (VVKS). De mivel a birtokos személye kérdéses (a birtokos névmás *meijen*, mai finn *meidän* 'mienk' és a *sinun* 'tied'), emiatt javításról, betoldásról vagy elírásról is szó lehet.

3. Px3Sg

A korpuszban a legnagyobb számban megtalálható egyes szám harmadik személyű birtokos személyrag összesen 140 helyen jelenik meg. A kódexben sok magánhangzó nélküli változat fordul elő.

a) -ns (106 adat, az összes előfordulás 75,7%-a), pl.

...henen **werens** on vlghosvodhatettu...

'...hänen verensä on (ulos)vuodatettu...'

'...az ő vére kiontatott...'

...*hen on vlghos andanut hänen ainoan poicans...*

'...hän on (ulos)antanut hänen ainoan poikansa...'

'...ő odaadta egyetlen fiát...'

Jumala caipau sinun ielkes caickein henen Enggelittens ia pyheins cansa.

'Jumala kaipaa sinun jälkeesi [sinua] kaikkien hänen enkeleittensä ja pyhiensä kanssa.'

'Isten utánad vágyódik minden angyalával és szentjeivel együtt.'

b) -nβ (5 adat), pl.

...*jos hen vaiuoin tunustapi christusen henen vapattaiaxenβ...*

'...jos hän vaivoin tunnustaa Kristuksen hänen vapahtajaksensa...'

'...ha nehezen ismeri el Krisztust megszabadítójának...'

Älä sen sairana anna vaiuoin aijatella henen syndienβ päälle.

'Älä (sen) sairaan anna vaivoin ajatella hänen syntejään.'

'Ne hagyd a betegnek, hogy keservesen gondoljon büneire!'

...*henen hengenβ asupi teiße...*

'...hänen henkensä asuu teissä...'

'...az ő lelke bennetek lakozik...'

c) -nsa/-nsä/-nsæ (28 adat, az előfordulások 20%-a; ebből -nsa: 20, -nsä 7, -nsæ 1), pl.

Henen cuolemansa ylesnousemisensa, taiuasen astumisensa, Elämänsä, ansionsa ia kunniansa cansa.

'Hänen kuolemansa, ylösousemisensa, taivaaseen astumisensa, elämänsä, ansionsa ja kunniansa kanssa.'

'Az ő halálával, feltámadásával, mennybemenetelével, életével, érdemével és dicsőségével együtt.'

...*ninquin yxi nuckunu inhiminen hänen wnhestansa...*

'...niin kuin yksi nukkunut ihminen hänen unestansa [herää]...'

'...ahogy egy alvó ember az ő álmából [felébred]...'

...*jsä sen tekey ioka caikisa paicoissa kiendäpi hänen silmensä meidhen polen...*

'...isä sen tekee, joka kaikissa paikoissa kääntää hänen silmänsä meidän puoleemme...'

'...atya teszi azt, aki tekintetét minden helyen felénk fordítja...'

...*quin hen pitäy sýnneistensä, ia cuolemastansa...*

'Kuin hän pitää synneistänsä ja kuolemastansa...'

...*tulemma ylespidhetyxi hänen elämensä kautta.*

’...tulemme ylöspidetyksi hänen elämänsä kautta.’

’...[Jézus] távoltart minket [a büntől] az ő élete által.’

...*koska me vielä hänen vihamiehenßæ olimma...*

’...koska me vielä hänen vihamiehensä olimme...’

’...mert mi az ő ellenségei voltunk...’

d) *-nßä* (1 adat)

...*valitat henen edhesänßä nöyriän sydhämen cansa.*

’...valitat hänen edessänsä nöyrän sydämen kanssa.’

’...siránkozol öelötte alázatos szívvel.’

4. Px1Pl

A többes szám első és többes szám második személyű birtokos személyragok a korabeli korpuszokban gyakran keverednek, ilyenkor csak a szövegkörnyezet vagy a szerkezet birtokos névmása mutatja meg, hogy melyik személyvel van dolgunk, ez a kódexben minden esetben világosan elkülönül.

A többes szám első személyű, a mai finn nyelvben *-mme* ragos alak a kódexben *-m* és *-n* mássalhangzóval jelenik meg. Előbbi az 1642-es bibliafordítás idejére vált általánossá (Rapola 1965: 105–109). A 41 előfordulásból mindössze két magánhangzó nélküli alak fordul elő.

a) *-nna/-nnä/-nne* (31 adat, az összes előfordulás 75,6%-a, ebből *-nna* 17, *-nnä* 9, *-nne* 5), pl.

Meiden vskonna tulepi kiwsatuxi.

’Meidän uskomme tulee kiusatuksi.’

’Hitünk kísértésnek lesz kitéve.’

...*pitäy meidhen silmäinnü edes pitämen nämä neljä kappaleta.*

’...pitää meidän silmiemme edessä pitämän [pitää] nämä neljä kappaletta.’

’...szemeink előtt kell tartanunk ezt a négy dolgot.’

Jumalan ia meidhen isenne tahdon ielken...

’Jumalan ja meidän isämme tahdon jälkeen...’

’Isten és a mi Atyánk akarata szerint...’

b) *-mma/-mmä/-mme* (4 adat, ebből *-mma* 1, *-mmä* 3, *-mme* 1), pl.

...*ja [hän] on caicki meidhen hiwskaramma lukenyt...*

’...ja hän on kaikki meidän hiuskarvamme lukenut...’

...*ja ehkä meidheu pitäy ayna mielesemmü* pitämen, *caicki Meidhen christilisen vsconna cappalet*...

'...ja ehkä meidän pitää aina mielessämme pitämän [pitää] kaikki meidän kristillisen uskomme kappaleet...'

'...és talán mindig meg kellene tartanunk elménkben keresztyény hitünk összes dolgait...'

c) -nmü/-nmæ (2 adat)

...*ja sijtten quin mö iumalata meidhen issenmü* olemma *ruckoilleet syndeinnä antexi samisen*...

'...ja sitten kun me jumalaa meidän isäämme olemme rukoilleet synteimme anteeksi saamiseksi...'

'...és aztán amikor mi az Istenhez, a mi atyánkhoz imádkoztunk bűneink bocsánatáért...'

Christus on itzens andanut meidhen Sjdeinmæ edhest.

'Kristus on itsensä antanut meidän syntiemme edestä [tähdén].'

'Krisztus saját magát adta bűneinkért.'

d) -nü (1 adat)

Christus on cuolu meidhen edhestänä.

'Kristus on kuollut meidän edestämme [puolestamme].'

'Krisztus értünk halt meg.'

e) -n (2 adat)

...*meidhen edhesen seijso*...

'...meidän edessämme seisoo...'

'...mielőttünk áll...'

...*hen meiden edhesten kiusasi*...

'...hän meidän edestämme [puolestamme] kärsi...'

'...ő értünk szenvedett...'

5. Px2Pl

A többes szám második személyű birtokos személyrag a szöveg jellegéből adódóan ritkán, mindössze öt helyen fordul elő. Ebből három esetben a rag **-nna/-nnä** alakú, a **-n**, **-na** formák pedig egy-egy helyen szerepelnek.

Teiden elämenna on *salattu iumalasa christusen cansa.*

'Teidän elämänne on salattu Jumalassa Kristuksen kanssa.'

'A ti életetek megőrződik Istenben Krisztussal együtt.'

...nin mös teidhen taiualinen **isennü** antexi andapi.

'...niin myös teidän taivaallinen isänne anteeksi antaa.'

'...úgy a ti mennybéli atyátok is megbocsát nektek.'

...mutta cosca christus teiden **elämennü** ilmoitetat...

'...mutta koska Kristus teidän elämänne ilmoitetaan...'

'...de mivel Krisztus, a ti életetek megjelenik...'

Ottaca ia sökättä täme on minun rumin ioka teidhen **edhesten** annetan.

'Ottakaa ja syökää, tämä on minun ruumiini joka teidän edestänne

[puolestanne] annetaan.'

'Vegyétek és egyétek, ez az én testem, mely értetek adatik.'

...pitey mös teidhen cuoleuaisen **rumina** tekemen eläuäxi...

'...pitää myös teidän kuolevaisen ruumiinne tekemän [tehdä] eläväksi...'

'...[Jézusnak] a ti halandó testeteket is élővé kell tennie...'

6. Px3Pl

A többes szám harmadik személyű birtokos személyrag előfordulása szintén szórványos a korpuszban, mindössze 11-szer bukkan fel. Ebből nyolcszor a magánhangzó nélküli alak fordul elő, a *-nsä*, *-nsa*, *-nssa* egy-egy alkalommal, ráadásul egyazon mondatban szerepel.

a) -ns (8 adat, az összes előfordulás 72,7%-a), pl.

...coska he heidhen **synnins** tunnustaneet...

'...koska he heidän syntinsä tunnustaneet...'

'...amikor ők megvallották az ő bűneiket...'

b) -nsa/-nsä (2 adat) és **c) -nssa** (1 adat)

...ios sinä olet heidhen **hjuüdhensä** ia tauaranssa cunniansa ia sanomans poiss wietthänyt...

'...jos sinä olet heidän hyvyytensä ja tavaransa, kunniansa ja sanomansa pois viettänyt...'

'...ha eltölt téged az ő jóságuk és dolgaik, dicsőségük és szavuk...'

Összefoglalás

a) A tövéghangzó lekopása

Bizonyos helyzetekben a véghangzó lekopása már az 1500-as években terjedni kezdett, Agricola szövegeiben gyakori volt, az 1642-es teljes bibliafordításban pedig már általános jelenségként szerepelt. Idővel azonban foko-

zatosan kikopott a nyelvből, és a 19. századra már csak a feltételes mód harmadik személyében (pl. *lukis* < *lukisi* 'olvasna') és az igék *-si* végű múlt idejű alakjaiban maradt meg (pl. *vastas* < *vastasi* 'válaszolt') (Lehikoinen 1994: 214; Rapola 1965: 105–109).

A *Sieluin vahvistos* e tekintetben felemás képet mutat. A magánhangzó nélküli változat leggyakrabban az egyes szám második, valamint a harmadik személyű birtokos személyragokban fordul elő (Sg2: 99%, Sg3: 78,7%, Pl3: 72,7%), ez az érték párhuzamot mutat a korban közel álló írott emlékekben megfigyelt jelöléssel. A mássalhangzós verzió legkisebb arányban az első személyekben (Sg1: 13,9%, Pl1: 5%), ill. a többes szám második személyben fordul elő (de ez utóbbiban kevés az adat), ezek viszont jelentősen eltérnek a korabeli jelölésektől. A Px1Pl más szövegekben általában magánhangzó nélküli volt, a korban uralkodó *n* mellett kis mértékben, de már kezdett megjelenni a később egyre gyakoribbá váló, a mai finn nyelvben jelenlévő *m* is. A Px1Sg esetében a magánhangzóra végződő variáns gyakoribb volt, de míg Agricola szövegeiben átlagosan 30%-ban fordultak elő ilyen alakok (VVKS), addig a *Sieluin vahvistos*-ban ez az arány alig éri el a 14%-ot.

A ragjelölések változatossága elsősorban a hangjelölés bizonytalansága miatt alakult ki, így a túlnyomórészt magánhangzóra végződő formák nagyobb változatosságot mutatnak, főleg a Px3Sg és a Px1Pl alakokban.

	-V		-C	
Px1Sg (43)	<i>-ni</i> (18), <i>nj</i> (19)	37	<i>-n</i> (6)	6
Px2Sg (112)	<i>-di</i> (1)	1	<i>-s</i> (106), <i>-β</i> (3), <i>-sβ</i> (1), <i>-ns</i> (1)	111
Px3Sg (140)	<i>-nsa/-nsä/-nsæ</i> (28), <i>-nβä</i> (1)	29	<i>-ns</i> (106), <i>-nβ</i> (5)	111
Px1Pl (41)	<i>-nna/-nnä/-nne</i> (31), <i>-mma/-mmä/-mme</i> (4), <i>-nmä/-nmæ</i> (2), <i>-nä</i> (1)	38	<i>-n</i> (2)	2
Px2Pl (5)	<i>-nna/-nnä</i> (3), <i>-na</i> (1)	4	<i>-n</i> (1)	1
Px3Pl (11)	<i>-nsa/-nsä</i> (2), <i>-nssa</i> (1)	3	<i>-ns</i> (8)	8

b) A fokváltakozás korabeli gyakorlata és összevetése a mai alakokkal

Míg a mai finn nyelvben a birtokos személyragok előtt erős fok található, az írásbeliség kezdetén még nem alakult ki következetes szabályszerűség. A 16. századi írásos művekben mind gyenge, mind erős fok előfordulhatott, de

a legkorábbi munkákban (Agricola és kortársai műveiben) még inkább a gyenge fok tekinthető általánosabbnak (Hakulinen 1961: 102–106; Itkonen 1957: 260; Rapola 1933: 103–109; VVKS).

A vizsgált korpuszban az összes 65 előfordulás közül 29 esetben találunk erős fokot (44,6%) és 36 esetben (55,4%) gyenge fokot, tehát ezek az arányok eltérnek a korabeli dokumentumok adataitól. Az egyes személyragokra lebontva a legtöbb erős fokot a Px1Sg-ben találjuk, ahol az előfordulások kétharmadában ez áll, pl. *syndini* 'bünöm', *tähteni* 'csillagom', *minuldanj* 'tőlem', *tykönj* 'velem/hozzám'. Szintén az erős fok szerepel többször a Px1Pl alakokban (60%), pl. *syndeinnä* 'bűneink', *tyköenne* 'velünk/tőletek'. Mivel a korpuszban viszonylag kevés fokváltakozásos alak fordul elő, a statisztikai adatokból messzemenő következtetéseket nem lehet levonni. Néhány esetben megfigyelhető, hogy ugyanaz a szó előfordul erős és gyenge fokú alakban is, pl. *poijcan*, *poikans*, *poicas*, de *poijas* (< mai finn *poika* 'fiú'), *syndeini*, *syndiesβ*, de *synneies* (< mai finn *synti* 'bűn').

Az előfordulások a következő képet mutatják:

birtokos személyrag	erős fok		gyenge fok	
	szám	százalék	szám	százalék
Px1Sg (9)	6	66,7%	3	33,3%
Px2Sg (30)	11	36,7%	19	63,3%
Px3Sg, Px3Pl3 (16)	6	37,5%	10	62,5%
Px1Pl (10)	6	60,0%	4	40,0%

Irodalom

- HAKULINEN, LAURI 1961: Suomen kielen rakenne ja kehitys. Otava, Helsinki.
- HÄKKINEN, KAISA (toim.) 2012: Tutkimuksia Westhin koodeksista. Turun yliopiston suomen kielen ja suomalais-ugrilaisen kielentutkimuksen oppiaineen julkaisuja 2. Turku.
- JUHOS MERI 2020: A Westh-kódex keletkezési körülményei. Folia Uralica Debreceniensia 27: 125–138.
- JUHOS, MERI 2021: Hangjelölés Urbanus Rhegius 16. századi könyvének finn fordításában. Folia Uralica Debreceniensia 28: 163–178.
- KALLIO, MARIA 2012: Westhin koodeksin kodikologiaa. In: Häkkinen 2012: 10–28.
- LEHIKONEN, LAILA 1994: Suomea ennen ja nyt. Suomen kielen kehitys ja vaihtelu.
- NIKKILÄ, OSMO 1980: Mikael Agricolan teosten paikallissijojen loppuheitto. Tampereen yliopiston Suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 1. Tampere.

- NIKKILÄ, OSMO 1985: Apokope und altes Schriftfinnisch. Zur Geschichte der *i*-Apokope des Finnischen. Groningen.
- RAPOLA, MARTTI 1965: Suomen kirjakielen historia pääpiirteittäin I. Vanhan kirjasuomen kirjoitus- ja äänneasun kehitys. SKST 197, Helsinki.
- RAPOLA, MARTTI 1969: Vanha kirjasuomi. Kolmas painos. Tietolipas 1. SKS, Helsinki.
- VVKS = Virtuaalinen Vanha Kirjasuomi. <http://vvks.it.helsinki.fi/index.html>

*

Possessive suffixes in Urbanus Rhegius's *Sieluin vahvistos*

The Westh Codex, written in the 1540s, is one of the oldest hand-written records of Finnish literacy. The book contains various religious texts and a “soul healing handbook” of which this is the only surviving Finnish translation. Urbanus Rhegius's work titled *Sieluin vahvistos* [Strengthening the soul] provides an opportunity to study Finnish phonetic notation before the introduction of uniform orthography. The present paper examines possessive suffixes in the text. Given that Finnish phonetic notation was not yet consistent at the time of the translation, the variation in the suffixes is partly due to the different ways of spelling, partly due to instability in the paradigm itself at the time. There is also some degree of diversity in the spelling of the suffixes, because of the fact that the translation is evidently a draft in which the various translators applied various notations and these were not consolidated later on. Dialectal factors also played a part in variability. The phenomenon of vowel deletion (*loppuheitto*) is characteristic of the western dialect, which is analysed in the paper in detail. In today's Finnish language, the possessive suffix is added to strong base words, while in old texts, weak bases were also frequent.

Keywords: West Codex, possessive suffix, vowel deletion

MERI JUHOS